

Boxegem

In onze XXe eeuw raakte het landelijke Mariakerke dichtgebouwd tot een rustige woonwijk. Alleen een drukke handelskern tussen de Nieuwpoortsesteenweg en de Groenendaallaan trekt voortdurend bezoekers naar de warenhuizen Unic, Gamma en De Beste Koop. Van uitzicht een ziellose asfaltwoestijn en de gejaagde klanten komen er allerm minst zoeken naar vervlogen romantiek. Toch vindt men juist daar enkele sporen van de buurtgebonden bedrijvigheid die er heerste tijdens de Belle Epoque en rond 1960 nog niet helemaal verdwenen was.

Met de aanleg en de bloei van de Wellingtonrenbaan ontstond immers de nood aan gepaste stalling voor de 400 à 500 renpaarden die jaarlijks per trein en tram voor de zomermaanden naar Oostende kwamen. Ook hun berijders en verzorgers behoeften een tijdelijk onderkomen. De vetbetaalde jockeys "à la mode" eisten natuurlijk een duur pension in de stad en lieten het dagelijks afrijden over aan ondergeschikten die te Mariakerke op kamers logeerden. De haveloze stalknechten uit het Vlaamse achterland moesten maar genoegen nemen met een brits tussen de poten van het verwende raspaard dat zij de eer hadden te mogen wassen en roskammen. Voor hun kostbare dravers en lopers bleven de adellijke eigenaars wel uitermate veeleisend: een gecapitoeneerde box bleek net goed genoeg.

De snuggere Mariakerkenaars bemerkten vlug hoe ze aan die bezoekers een dik gesmeerde boterham konden verdienen. Weldra hielden de boeren hun weilanden ter beschikking van de vierpotige .. (pardon! vierbenige !) gasten en enkele welstellenden vermoedden een goede belegging in het bouwen van lange rijen comfortabele boxen. Buren van verderop kookten natuurlijk dra van afgunst om zulk gemakkelijk profijt en begonnen te spotten met dit welverend "Boxegem". Die plastische benaming raakte later in de nevel van de recente geschiedenis verdampt, maar blijft gelukkig nog op één plaats openbaar vermeld.

Op het nummer 282 van de Nieuwpoortsesteenweg ontmoet de kalmere wandelaar, die op wat anders let dan het helse verkeer, het café "Boxegem"; een pand met wellicht de mooiste

Art-Déco gevel van Mariakerke en fier geda-teerd met het bouwjaar 1930 in de kroonlijst. Ook een paar andere cafés herinneren ons aan dat bloeiend verleden: vooreerst café "Derby" (maar die naam verwijst wellicht naar de nabij gelegen Derbylaan). Die brede dubbellaan ligt op de bedding van de voormalige smalle aarden oprit naar de boerderij Petry, een polderhoeve "met 4 paarden". Die ouderwetse uitdrukking gaf een maat van de uitgestrektheid van de landerijen op de zware zeeklei.

Op de hoek van de Esdoornlaan staat ook het café "Maes Pils" wel een zeer banaal opschrift, dat verwijst naar de eerste uitbater en eigenaar Jules Maes. Die ondernemende man verkreeg indertijd zo vlug vermaardheid, dat zijn café niet eens een officiële naam nodig had en uitgroeide tot het rendez-vous bij uitstek voor Jockeys en verzorgers.

Het derde beroemd, maar nu verdwenen, café lag naast de huidige oprit tot de warenhuizen. Bovenaan de woning nummer 669 prijkt haar bouwjaar: 1907; dat huis herbergde vroeger een café dat driemaal van naam wisselde, maar altijd eigendom bleef binnen de familie Vandenhouwee. In zijn glorie-tijd pronkte het met een deftige Franse naam: "Bellevue" (1907-1935). Na de grote crisis van het interbellum dachten veel gedupeerden hun verloren vermogen terug te winnen met kansspelen en daarom kreeg het een ludieker naam: "Die wint; die lacht!". Wellicht werd er niet zoveel gewonnen, maar in ieder geval zal men er heel wat hebben afgelachen. Met de ellende van de tweede wereldoorlog verviel het terug in de oude ernst en tot zijn opheffing in 1992 heette het café: "In den Welkom", uitgebaat door Jozef Vandenhouwee, een kleurrijk figuur die er vandaag nog woont. Naast het verhuren van logement in het seizoen kwam hij er ook aan de kost als voerman. Aanvankelijk waren zijn karren bespannen met lichte pony's, nadien met steviger paarden, die in modernere tijden gemotoriseerd werden. Nu geniet de 79jarige van zijn oude dag op zijn bakermat die hij halsstarrig uit de klauwen van de kapitaalkrachtige buren weet te houden. Wel put hij voor iedereen gul uit zijn schat aan herinneringen uit de tijd van

Boxegem en daarvan maken wij in dit artikel ook dankbaar gebruik.

Sappig vertelt Jozef hoe vroeger heel de buurt in de zomer rijk leefde van het paardenvolk, evengoed de boeren als de horeca en de middenstand. Lijzig fluistert hij er nog eventjes tussen neus en lippen bij: "ook het jong vrouwvolk!". Niets menselijks bleef de Mariaker-kenars dus bespaard; maar over dat werelds aspect past hier slechts de mantel der liefde.

Op de plaats van de huidige "Beste Koop" stond de brouwerij "SAFCO", die haar bier voor een deel betrok van een zusterbedrijf op het Hazegras. Daar hoorde een bloeiend café bij: "den Tap", ooit bediend door een bekend ASO-speler:

Raymond Quintens. Later betrok de onderpastoor van de nabije "Barak" een deel van het huis, niet bepaald de meest aangewezen woonst voor een geestelijke! Boze tongen kletsen zelfs over een weinig verheffend incident, waarbij de eerwaarde heer, wellicht beneveld door de dampen die in de brouwerij waren blijven zweven, in minder eerbiedwaardige toestand tussen de tramsporen werd opgeraapt!

De verdwenen hoeve ten zuiden van de "Welkom" verkreeg ook vlug een rendabeler bestemming en de eigenaar Mr Serruys bouwde er ruim 120 boxen bij. Sedert hun recente afbraak dient de grond tot parking voor de Gamma, maar de zuidermuur van de stal staat nog overeind en dient tot buitenmuur voor het warenhuis. Daarin tekenen zich trouwens duidelijk de toegemetste raampjes af. Ook paste Mr Serruys het woonhuis aan tot verblijf voor jockeys en dacht daarmee de scheefgezakte polderhoeve op te waarden tot het prestigieus klinkende: "Hotel Prince Albert", dat na het seizoen tot zijn eenvoudige gedaante herviel als stalmelkerij en kolenhandel.

Op nog meer plaatsen in Mariakerke verzezen boxen: een tiental in de Passchijnstraat en een vijftiental bij Vandycke, op de Nieuwpoortsesteenweg dicht bij de Aartshertogstraat, waar tot voor kort de jeugd een klimmuur besteeg.

Ook naast Jules Maes verzezen een dertigtal boxen in de huidige Esdoornlaan (die vroeger Engelandstraat heette). Daarvan kan men nog de oorspronkelijke buitenmuren bewonderen vanuit de Wilgenlaan. Binnenin glimt er nu gemotoriseerd blik waarvan de verderfelijke uitlaten de zoetzure geur van de paarden reeds lang verdrongen hebben. Noordelijker in de voormalige Engelandstraat lagen de oesterputten van Janssens, met de "Bains chauds" en daaraan stonden ook een tiental boxen aangebouwd.

In de Duinenstraat tegenover de BZIO (nog steeds de IMBO in de volksmond) bemerkt de passant vandaag nog een dubbele rij boxen achter het atelier van kunstschilder Odent. Ooit bouwde de familie Van Iseghem er meer dan vijftig en verkocht die later aan wijlen de bekende hartspecialist Dr Merlevede. Een kleinere groep van 7 à 8 boxen stond in de Dorpstraat op de eigendom Deketelaere. Tot onlangs vormden zij de "Ranch", een Westernachtig bouwsel waarin pseudo-cowboys Lucky Luke kwamen spelen. Ook raakte de hoeve Kesteloot (op de plaats van de grote kerk) als eigendom van Serruys ook vlug ingeschakeld in het paardencircuit.

Heel dit bruisend seizoenleven van de Belle-Epoque werd brutaal onderbroken door de eerste wereldoorlog en kwam nadien slechts

schoorvoetend weer op gang. De gronden ten noorden van de Nieuwpoortsesteenweg bleken ondertussen veel meer waard als bouwgrond en Boxegem moest het daarop meer landinwaarts gaan zoeken. De terreinen bij het oefencircuit pasten trouwens beter voor de stalling van renpaarden en sedert de tweede wereldoorlog liggen alle activiteiten in verband met de koers daar samengebond.

Dit poldergebied tussen de Nieuwpoortsesteenweg en de Prins Roselaan behoorde bij Mariakerke tot de fusie in 1899 en werd dan bij Stene gevoegd tot Oostende ook deze deelgemeente annexeerde. Die gronden konden ondertussen evenmin aan verkaveling ontsnappen en vormen nu de "Nieuwe Koerswijk" met haar eigen Sint Franciscusparochie. De straten kregen er aangepaste namen van algemeen bekende hippodrooms: (Waregem-, San Ciro-, Spa-, Stokkellaan enz.). Als oudste verkeersader geldt wel de Prins Roselaan op de bedding van een middeleeuwse aardeweg die ooit dwars door de drassige polder tot Wilskerke kronkelde.

Meerdere groepen boxen verzezen weldra kriskras aan beide zijden van deze straat met ertussen de onvermijdelijke cafés zoals "Mon Rêve", "Longchamps" en zelfs een uitzaaiing van de bekende "Moeder Siska". Daarvan blijft nu alleen het goed beklante café "Prince Rose" over, omdat het behoort tot het complex dat de KRO "Koninklijke Renvereniging Oostende" daar bouwde in de golden sixties onder het voorzitterschap van Mr Serge de Kerckhove d'Exaerde. Het omvat twee groepen van respectievelijk 26 en 50 boxen die bij hoogconjunctuur allemaal verhuurd worden, maar tijdens crisisperiodes weinig opbrengen. Zo dreigde het complex ooit in de rode cijfers te verzinken.

Kleinere groepen boxen ("een koer" in het jargon van de paardenliefhebbers) behoorden aan zelfstandigen, maar veel hiervan verdwenen of werden verbouwd tot garages. Zo staan bekend:

- Julien Ryheul met 12 boxen.
- Familie Francois met 15 boxen op twee locaties, o.a. waar nu werkplaatsen voor montage van radiatoren staan.
- Een gepensioneerd gendarm: David, bijgenaamd: "oliemarchand" bezat de mooiste koer met 20 boxen; maar de Brouwerij Opstaele kocht alles op en bouwde er een bierdepot.
- Ward Tournoye, eerst herbergier op de hoek van de Aartshertogstraat bouwde een

twaaftal boxen en verkocht die later aan Duhein, bijgenaamd "de busboer". Die bezocht met volharding het nabije café "Longchamps" en stierf er zelfs schielijk aan de toog. Spotters uit de buurt vertellen nu nog: "Hij moet nog altijd zijn laatste pint betalen!"

- Een andere Ward, Devriendt bouwde er ook een tiental die door de kleinzoon tot garages zijn verbouwd.

- Julien Dreyfus speelde ooit concierge in het prinselijk huis Osterrieth en plaatste zijn spaarcenten later in de bouw van een twaaftal boxen.

- Vandenberghe werd als landbouwer onteigend en kreeg ter compensatie een baantje bij de stadsdiensten, maar baatte met het ontvangen geld nog een koer uit met 16 boxen.

- Ook de grote koer van Frans Tournoye met zijn 53 boxen sneuvelt in de strijd met de auto en wordt garage.

Die algemene teloorgang volgt niet alleen uit de economische terugval, maar sedert de aanleg van de autostrade is ook de behoefte aan stalling verminderd, want de renpaarden pendelen nu zeer vlug per vrachtwagen naar ieder koers-evenement.

Dat nadeel ondervond Frans Dutrilleux pijnlijk in de zeventiger jaren. In 1962 had hij 25 boxen opgetrokken op grond gekocht van Georges Maddelein en genoot lange tijd de gunst van een belangrijke vaste klant: Madame la Marquise de Murgas uit Braine l'Alleud (Eigenbrakel) die iedere zomer 25 paarden bij hem kwam stallen. Met de recessie liet deze dame het afweten en de boxen dienden tot niet veel meer dan een winterverblijf voor strandtenten en billekarren. Dat vermocht het verlies niet te compenseren en in 1977 verkocht de weduwe Dutrilleux alles aan het koppel veeartsen Dr Dryepondt-Kesteloot, beiden uit Mariakerke, die terplaatse reeds in 1974 een praktijk hadden opgestart, sedert 1983 uitgebreid met vennoot Dr Coudron. Het sympathieke drietal heeft met jeugdige moed het geheel uitgebouwd tot moderne paardenkliniek waarin zij op de kostbare patiënten zelfs inhalatieanesthesie toepassen. Iedereen wenst deze onderneming veel succes, want zij betekent een verjonging van de oude bedrijvigheid in Boxegem.